

LITTERATUR

RAPPORT FRÅN VÄRLDSREVOLUTIONENS HÖGKVARTER

Av EMERIK OLSONI

Finlands kommunistiska parti, FKP, grundades på hösten 1918 i Petersburg (dåvarande Petrograd, numera Leningrad) av flyktingar från det nyss utkämpade finska befrielsekriget, som av sorgliga omständigheter även fått karaktären av inbördeskrig. Då de av O. V. Kuusinen formulerade stadgarna, liksom den internationella kommunismens ännu gällande direktiv, som första programpunkt proklamerade den bestående samhällsordningens omstörtande genom väpnad revolution, kunde partiet icke uppträda öppet i Finland. För bättre kommunikation mellan anhängarna i Finland och ledningen i Ryssland hade FKP en byrå i Stockholm. Där verkade från och med våren 1938 en från tidigare besök i vänsterkretsar i Sverige bekant person, Arvo, för sitt ungdomliga utseendes skull kallad Poika, dvs. Pojken Tuominen.

Det var ingen ordinär kommunistagent, utan en då mycket bemärkt person icke blott i FKP utan även i den internationella kommunismens ledning. Tuominen hade varit, tillika med sin lärofader O. V. Kuusinen, den verkställande kraften vid grundandet av det kryptokommunistiska »Socialistiska arbetarpartiet» i Finland, hade lett erövrandet av finska LO från socialdemokraterna och fungerat som dess sekreterare i flera år och hade suttit i olika repriser under närmare tio år i finska fängelser förvunnen

till landsförräderi. Efter avtjänandet av det sista fängelsestraffet hade han, våren 1933, på kallelse av Kuusinen, över Stockholm kommit till Moskva. Där verkade han sedan som medlem i FKP:s centralkommitté och sekreterare för samma parti samt i denna egenskap, från och med 1935 medlem av Kommunistiska internationalens, »Kominterns», verkställande kommitté och »kandidatmedlem», dvs. suppleant i dess allsmåttiga presidium.

Till Stockholm hade han sänts för att reda upp en del oegentligheter i ovanomtalade byrås skötsel. På hösten 1939 återkallades han till Moskva och erbjöds därefter statsministerposten i den regering, som ryssarna strax efter anfallet mot Finland etablerade i gränsorten Terijoki.

»Ribbentrop-pakten» och det där efter följande anfallet mot Finland gävo Tuominen impulsen till en helomvändning eller rättare sagt till återfall från den kommunistiska skäran och hammaren till moderns skörde-skära och faderns snickarehammare. Efter en svår jakobskamp mellan mannaålderns kommunistiska ideal och från föräldrahemmet ärvda och nu återuppväckta moraliska, religiösa och fosterländska tänkesätt, segrade de sistnämnda. Hans svar till Moskva var nekande.

Härmed voro Tuominens förbindelser med kommunismens ledning oåterkalleligen avskurna. Han stannade i

Stockholm och uppmanade i tal och skrift¹ Finlands arbetare att, i samförstånd med det övriga finska folket, kämpa mot inkräktaren. Numera är Tuominen återbördad till fosterlandet och verksam som chefredaktör för samma tidning, »Kansan lehti» (Folkets tidning) i Tammerfors, som han under upprorstiden 1918 redigerat. Han har år 1956 utgivit två band memoarer, av vilka det första behandlar uppväxtåren samt verksamheten åren 1917–1921 i Finlands arbetarrörelse och det andra hans Moskva-tid 1933–1938. Dessa två ha numera utkommit även i svensk dräkt² och ett tredje band, som handlar om de mellanliggande åren 1921–1933 har nyligen utkommit men t. v. blott på finska³.

*

»Skärans och hammarens väg» bjuder ovärderligt material till Finlands inre historia under de ödesdigra åren strax före och efter befrielsekriget, speciellt till belysning av inbördes stridigheterna i Finlands arbetarrörelse och »vänstersocialisternas» slutliga insnärjande i den ryskstyrda Kominterns garn. Vi få till sist en livlig skildring av Kominterns tredje kongress i Moskva sommaren 1921, vari Tuominen deltog såsom ledare för delegationen från Finland, och där ordet ännu var fritt och diskussionen

¹ Kirjeeni suomalaiselle työläistöverille ja Georg Dimitroville (Mitt brev till en finsk arbetarkamrat och Georg Dimitrov, den bulgariska kommunistchefen). Tidens förlag 1940.

² Arvo Tuominen, Skärans och hammarens väg, Sthlm 1957; Kremles klockor, 1958; båda på Tidens förlag och översatta av dr Ragnar Numelin.

³ Arvo Tuominen, Maan alla ja päällä (Under och ovan jorden), Förlags-ab. Tammi, Helsingfors 1958.

livlig. Han kunde där göra bekantskap med kommunistvärldens dåvarande koryfärer och han ger intressanta karaktäristiker av åtskilliga av dem, av Lenin, som storligen imponerade på den unge finnen, och av sådana nu förgångna storheter som Trotskij, Kamenev, Zinovjev, Bucharin och Radek. En, som ännu inte syntes, även om han väl var tillstädes, var Josif Visarionovitj Dzjugasjvili, den sedermera store Stalin. — Av icke-ryska kommunister karaktäriseras speciellt Ungerns hödel Béla Kun. Det norska arbetarpartiet, som då ännu var anslutet till Komintern, representerades bl. a. av historieprofessorn Bull med Tranmael som delegationens ledare. Den svenska delegationen, till vilken utom Kilbom, Linderot o. a. även Z. Höglund hörde, väckte uppmärksamhet med sin röda bil och matsäck. »Småborgerlig vräkighet», sade man.

*

I »Under och ovan jorden» få vi en livlig skildring av kampen mellan två fraktioner bland de finska kommunisterna. Den ena företräddes av FKP:s ledning i Petersburg med Kullervo Manner och Jukka Rahja i spetsen och propagerade genom ett nät av hemliga agenter för direkt handling med maximen »allt vad du gör för Rådssryssland är moraliskt rätt» som ledstjärna.⁴ Den andra leddes av Kuusinen i Moskva och Tuominen i Finland och utgick från den övertygelsen att ingenting kunde vinnas i Finland med direkt revolutionära medel. Taktiken gick ut på att genom i så vitt möjligt »parlamentariska» former erövra alla viktiga positioner från socialdemokraterna och infiltrera alla arbetarorganisatio-

⁴ Beryktad är Hanna Manners cirkulär där arbetarna uppmanas att stjäla arbetsredskap för att hjälpa Rådssryssland i dess dåvarande trångmål.

ner med kommunister. Man föregrep på sätt och vis den på 1930-talet av Moskva anbefallda »folkfronttaktiken». Kuusinen-Tuominen hade stor framgång. Genom att utelämna ur stadgarna bestämmelsen om anslutning till Komintern kunde det nygrundade »Socialistiska arbetarpartiet» arbeta legalt och fick in i riksdagen en med socialdemokraterna konkurrerande avsevärd grupp. Flera arbetarorganisationer erövrades, framför allt den centrala fackföreningsorganisationen, som sedan leddes av Tuominen som dess sekreterare. Men trots att man gick fram med lämpor kunde det icke förbli hemligt, att också denna verksamhet helt finansierades av Komintern, dvs. Ryssland, med vars legation i Helsingfors Tuominen hade täta förbindelser. Alltså kunde inte Tuominen undvika att anklagas för förberedelser till landsförräderi med ovan omtalat resultat.

Åren 1927-28 deltog Tuominen i åtskilliga konferenser där frågan om grundandet av en sido-organisation till Komintern, »Profintern», dvs. fackföreningsrörelsens kommunistiska »international» avhandlades. Utom tvenne dylika i Moskva hade man i samband med den norska fackföreningsrörelsens kongress i Oslo en hemlig rysk-finsk-norsk samarbetskongress och till sist, i februari 1928 en internationell fackföreningskongress i Köpenhamn med roande intermezzon i sällskap med Trygve Lie och den mot »Profintern» kritiske K. A. Fagerholm.

I bokens första kapitel få vi sensationella upplysningar om planerna till grundandet av »Nordens kommunistiska rådsrepublik» genom sammanslåendet av Nordkalottens norska, svenska och finska områden. Det betydde ju återupptagandet av tsarregimens traktat till Atlantkusten och gynnades av Stalin tjugofem år senare. Detta tycks dock inte ha intresserat dags-

pressen, som varslat mera sensation i uppgifterna om att den beryktade kommunistiske inrikesministern Yrjö Leino skulle år 1948 själv ha avvärjt en »Pragkupp» i Finland.⁵

Det icke minst intressanta i boken är berättelsen om statsfångarnas liv i Ekenäs' straffarbetsanstalt, som med skäl kunde kallas ett kommunistiskt universitet, där även Tuominen åtnjöt god förberedelse till studier i kommunismens högskola i Moskva.

*

I »Kremls klockor» föras vi våren 1933 från Stockholm direkt till Petersburg, där Tuominen mottages av Kuusinenens utskickade, dottern Hertta, som hade att instruera nykomlingen i Sovjetrikets och kommunistpartiets dåvarande förhållanden. Det var Stalin och andra metoder än de, som gällde då Tuominen senast var i det förlovade landet, som nu härskade där. Lenin-

⁵ Leinos roll i saken är ingalunda klarlagd. Att förberedelser för avvärjandet av en dylik kupp gjorts även utan och före Leinos »varning» torde vara klart. Närmare om saken kan läsas hos S. Hj. Rantanen, »Som politruk i Finland» (Natur och Kultur 1958). Det är möjligt att även i Leinos själ en gnista av finsk patriotism upplammat vid utsikten att Finland skulle dela Tjeckoslovakiens öde, såsom Tuominen antager, men detta försonar inte hans framfart i processen mot de s.k. vapengömmarna och inte heller överlämnandet av finska medborgare mot deras vilja till Ryssland. Om de sistnämndas öden kunna vi läsa i arbetet av Unto Parvilahti »Berijan tarhat» (Berijas fållor) och om de förstnämnda berättar överstelöjtnant Yrjö Vasama i »Valpon vankina» (Som statspolisens fånge), som båda utkommit i år och torde i sinom tid kunna läsas och begrundas även i svensk dräkt.

tidens stora kommunistprofeter, som Tuominen år 1921 gjort bekantskap med, stodo icke mera högt i kurs.

Anländ till Moskva skickades Tuominen först att vila och återhämta sig efter fängelsetiden i Finland till ett av de för kommunistaristokratien reserverade sanatorierna vid Svarta havet, där han dessutom hade tillfälle att förkovra sig i ryska språket. Därefter gjorde han en resa till Östkarelen, där han fick känning av den stalinska regimens verkningar i det under doktor Gyllings regim tidigare så blomstrande frändlandet. Senare på sommaren sattes han att i några månader studera livet i en stor »kolchoz» i mellersta Ryssland, varefter han tog vid med sitt arbete i FKP:s centralkommitté och kunde samtidigt besöka Lenin-skolan, varom mera senare.

På dessa och andra resor hade Tuominen tillfälle att lära känna livet i det »klasslösa» samhället med dess minst tio strängt åtskilda kaster och erfara den fullständiga bluffen i »världens mest demokratiska grundlag», den år 1936 stadfästa stalinska konstitutionen. Som deltagare i Kominterns VII:e kongress 1935 kunde han konstatera, att det numera icke var fråga om några diskussioner, endast oändligt med tal, interfolierade med »Stalin! Stalin!» och instämmande i allt med acklamation. Han kunde iakttaga, med vilken omsorg kulisserna regisserades för gästande västerlänningar, och följa med trossvissa utländska, speciellt finska kommunisters öde i det land dit de flytt undan »kapitalistiskt» förtryck. En kuslig upplevelse voro häxprocesserna, som ledde till förintandet av alla bemärkta, både ryska och utländska kommunistkoryféer från Lenins tid — utom O. V. Kuusinen, Tuominens lärofader, beskyddare och värd i Moskva, vars gåtfulla karaktär han försöker analysera.

Det är alltså en mångsidig inblick i

förhållandena och livet i Rådssryssland vi få i »Kremls klockor», insatt i ramen av det officiella rådssystemet och det med detta parallellt organiserade »partiet» kulminerande i dess politiska byrå, »politbyrån» med parti-sekreteraren som bestämmande ledamot. De maktmedel, som gävo denne möjlighet att styra med diktatorisk makt — den politiska polisen »GPU», arméns politiska »IV:e byrå» och partiets »kontrollkommission», vilka alla diktatorn vid behov spelade ut mot varandra, illustreras med exempel och analyseras ingående.

Men det viktigaste och nya i Tuominens senaste bok är redogörelsen för Kominterns organisation och framför allt dess system av anstalter för utbildning av ledare för kommunistorganisationer och -partier, hemliga eller offentliga, i alla världens länder jämte agenter, spioner, sabotörer och militära experter i arbetet för förberedelserna till världsrevolutionen.

Utom anstalter för utbildandet av officerare för blivande upprorsarméer och specialskolor av olika slag, av vilka *Radioskolan* är den viktigaste, ha vi de direkt politiska undervisningsanstalterna, *universiteten för österns folk* i Moskva och för *de västliga folkminoriteterna* i Petersburg, vilka förberedde elever till kommunismens högskola, *Lenin-skolan* i Moskva, vars kurs Tuominen absolverat och där han också fungerat som lärare.

Undervisningen i Leninskolan var indelad i »sektorer», av vilka det under årens lopp bildats närmare tjugo. De viktigaste voro Kinas, Tysklands, Frankrikes, Englands (med elever också från Nordamerika) och Spaniens för alla spansktalande länder. Italien, Rumänien, Jugoslavien, Grekland, Bulgarien och Tjeckoslovakien hade egna sektorer, de skandinaviska länderna en gemensam, utom Finland, som hade en egen och dåför tiden myc-

ket betydande sektor under Yrjö Sirolas ledning.

De viktigaste undervisningsämnena voro naturligtvis den historiska materialismen, leninismen och stalinismen. Härtill kommo de kommunistiska partiernas historia, fackföreningsrörelsen, mötesteknik, taktik vid erövringen av organisationer, konspiration och hemlig uppvigling jämte chifferlära, och sist allmän revolutionsteknik, organisation av gatuupplopp och väpnad resning, varvid läraren var *Tuure Lehén*, Hertta Kuusinens första man, som under pseudonymen *Alfred Langer* givit ut läroböcker i dessa ämnen och rest i Spanien och Västeuropa såsom ambulera export i revolutionsteknik.

Leninskolan har besökts av tusentals personer, vilkas verksamhet sedan lämnat mångahanda spår i all världens länder och fortsätter att göra det ännu denna dag. — Som ett exempel må nämnas »folkfronten» som det på 1930-talet propagerades för, och icke utan framgång.

Högsta ledningen för alla dessa skolor och uppdragsgivaren för alla dessa kommunismens utlärd apostlar var den kommunistiska internationalen med eller utan etiketten »Komintern» eller »Kominform». Dess organisation var följande: Högsta organet, alla länders kommunistiska partiers kongress, som valde en verkställande kommitté, som i sin tur utsåg ett presidium med ett ständigt arbetande sekretariat. Partierna — sådana grundades t. o. m. i sådana länder där arbetarrörelsen var fullkomligt obekant — voro skyldiga att genom sina sekreterare i sekretariatet leverera rapport om sin verksamhet och förhållandena i allmänhet i ifrågavarande länder samt, naturligtvis, lyda order. Härvid fungerade som ovärderligt kommunikationsmedel Radioskolans radiocentrum och dess elevs hemliga mottagare och sändare i hela världen.

Men Komintern är ingen isolerad och självständig organisation. Den mäktigaste medlemmen i organisationen ifråga är ju det rådsryska kommunistpartiet. Detta är organiserat efter vanligt Sovjetmönster. Partikongressen väljer partiets centralkommitté, denna utser den politiska byrå, »politbyrå», där partisekretären, dvs. Stalin i tre årtionden och numera Chrusjtjev är den bestämmande och följaktligen också i Kominterns presidium och dess permanent fungerande organ, sekretariatet.

Då man väl vet att det ryska kommunistpartiets generalsekreterare under Stalins tid de facto var hela rikets allenabestämmande härskare och även efter Stalins död innehar i det närmaste samma ställning, förstår man att den kommunistiska internationalens hela apparat helt enkelt fungerar som rådsryska statsmaktens redskap, alldeles oberoende av Kominterns kongress, som det för övrigt inte ansetts nödigt att sammankalla sedan den VII:e kongressen 1935. Beroendet av den ryska statsmakten är desto mer uppenbar, då vi veta att hela den kommunistiska världsorganisationen från anstalterna i Moskva till partierna världen runt, t. o. m. i Sverige, finansieras av Ryssland.

I denna mångomtalade organisation äger den rådsryska utrikespolitiken ett redskap, som ingen annan makt nu eller tidigare kunnat förfoga över: ett erkänt eller underjordiskt parti i världens flesta länder samt agenter, uppviglare och kunskapare, alla bokstavligen underkastade kadaverlydnad under sina uppdragsgivare i Moskva. Den ryska statsmaktens officiella representanters uppträdande, fredstal och konferensinbjudanden osv. äro blott kamouflage för arbetet med den kommunistiska världsrevolutionen som mål, numera i otvetydig rysk nationell imperialistisk anda.

»Komintern var verkligen världsrevolutionens stab eller högkvarter», säger vår expert (s. 107) och fortsätter: »Här fick man märkliga saker till stånd redan på den tid som det nu (1930-talet) är fråga om, ännu märkligare efter det Kominterns verksamhet officiellt upphört. Jag har ofta lagt märke till, huru t. ex. de underjordiska minor, som på 1920- och 1930-talen placerades ut över hela Asien och Afrika, med väldig kraft och snabbhet kreverat efter andra världskriget.»

Detta resonemang kunde fortsättas och fullständigas. Men det skulle betyda en rekapitulering av hela historien om Rysslands expansion från

nederlaget i första världskriget och svaghetstillståndet då Komintern år 1919 grundades till det nuvarande Ryssland, som med sina lydiga satelliter vuxit i storlek och makt långt utöver vad det var under tsarernas tid, och som överskuggar hela jordklotet med sin förrädiska ideologi.

Allt detta har icke kommit fram lika tydligt i några andra arbeten om det nutida Ryssland, och har ej heller gått upp för Västerlandets flitigt förhandlande diplomater och statsmän, och det är därför allt skäl att Tuominens memoarer, speciellt »Kremls klockor» göras bekanta i hela den västliga, ännu fria världen. Underhandlingar om en engelsk och en amerikansk utgåva torde pågå.